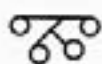

Stulikon

—
*studentska lingvistička
konferencija*

10. - 12. svibnja 2018.
Filozofski fakultet u
Zagrebu

Bogdan Vuruna
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Usvajanje izgovora norveških vokala æ, u i ø kod izvornih govornika srpskog jezika

U norveškom jeziku postoji devet vokala, sa određenim minimalnim distinkcijama, što izvornim govornicima srpskog jezika može predstavljati problem. Tri vokala koje smo ispitivali su u /ɥ/, æ /æ/ i ø /ø/ (u teorijskom delu nalaze se objašnjenja kako se ovi vokali izgovaraju), a izabrali smo ih jer ih nema u standardnom srpskom jeziku. Ostali vokali su približni vokalima u srpskom, s tim što se y /y/ i i /i/ razlikuju samo u zaokruženosti – y se izgovara sa zaokruženim usnama, dok se i izgovara sa razvučenim; govornici srpskog ova dva glasa uglavnom izgovaraju isto, kao i u srpskom, pa zato y nije uzeto u obzir u ovom istraživanju. Imajući u vidu raznovrsnost norveških dijalekata, odabrali smo standardni norveški jezik (bukmol) za analizu.

Nastojali smo da utvrdimo u kojoj meri studenti prve i četvrte godine usvajaju pomenuta tri vokala, s obzirom na to da upravo ovi vokali predstavljaju problem ne samo studentima, već i neizvornim govornicima norveškog koji već duži niz godina žive u Norveškoj. Istraživanjem se ispituje izgovor vokala u izolovanim rečima i u rečenicama, i koliko srpski jezik utiče na produkciju.

Tema našeg istraživanja je, kao što je napomenuto, kako izvorni govornici srpskog jezika koji studiraju norveški jezik usvajaju norveške vokale æ, u i ø (koji ne postoje u srpskom). Pored načina, interesovao nas je nivo uspešnosti usvajanja. S obzirom na to da su ispitanici bili studenti 1. i 4. godine, hipoteze koje smo imali jesu da će studenti 4. godine dati bolje rezultate, i da, pošto se istraživanje sastojalo od rečenica i minimalnih parova, da će svi studenti, nezavisno od godine studija, bolje izgovarati reči izolovano, tj. u delu sa minimalnim parovima. Takođe, imali smo hipotezu da će se glas u izgovarati kao /u/ (umesto kao /ɥ/), glas æ kao a ili e, a glas ø kao ə ili o.

Ispitanici su, kao što je navedeno, studenti 1. i 4. godine skandinavistike Filološkog fakulteta Univerziteta u Beogradu, kojima je norveški jezik glavni jezik koji uče. Kontrolna grupa sastojala se samo od jednog člana, strane¹⁵

Nikoleta Perić, Ivanovski Simona
(Filološki fakultet Univerziteta Crne Gore)

— Interfiksi u njemačkom jeziku

Kombinacijom riječi, konfiksa i afiksa nastaju složenice u njemačkom jeziku. Između neposrednih jedinica složenica i izvedenica nalazi se fuga. Fuge ili interfiksi, kako se još nazivaju, ne nose značenjsku razliku, te se ne ubrajaju u morfeme. Fuge su najčešće prazne, kao u imenici Hutschashtel (kutija za šešire), ali mogu biti i popunjene, kao u imenici Prüfungsthema (tema ispita). Prüfung (fuga-s) thema.

Ovakav tip složenica se sastoji iz dva člana. Drugi član se naziva osnova ili determinatum, a prvi član se naziva determinans, riječ koja se određuje. Drugi član određuje rod, broj i padež složenice, prvi član mu je podređen. On ne flektira i njegova jedina uloga je da iznijansira značenje drugog člana.

U srpskom jeziku se ova pojava naziva spojni vokal. On, kao i fuga u njemačkom, stoji između djelova složenica. Primjeri za to su o u riječima ribolov, ru-kovoditi, e u riječi očeubica itd.

Fugu u njemačkom jeziku sriječemo u nominalnim i pridjevskim složenicama. Mnogi lingvisti tvrde da se fuge dodaju između konstituenata radi lakšeg izgovora, ali ostaje nejasno zašto se čini da se Hochzeitstorte lakše izgovara nego Hochzeittorte ili da li švajcarska verzija Abfahrtszeit bolja od njemačke verzije Abfahrtszeit.

Kada su u pitanju fuge lingvisti zastupaju dvije pozicije. Pozicija 1 zastupa uvjerenje da složenice nastaju od korijena riječi, dok pozicija 2 smatra da složenice nastaju od oblika riječi.

-Pozicija 1: Tag+ es+ licht = korijen+ fuga+ korijen

-Pozicija 2: Tages + licht = oblik riječi + oblik riječi

Pozicija 2 es ne posmatra kao fugu, već riječ Tages posmatra kao genitiv jednine imenice Tag. Pozicija 1 stoga navodi mnogo više fuga nego pozicija 2.

Fuge koje navodi pozicija 1 su:

- -(e)s- javlja se kod imenica sva tri roda, nakon sufiksa domaćeg porijekla kao što su heit keit schaft, ung, ling, tum, sal – Rettungswagen

- -(e)n- javlja se nakon imenica muškog i srednjeg roda koje se završavaju na e i kod brojnih imenica ženskog roda koje plural grade sa –en- Modenschau

- -er- uvijek je povezana sa umlautom- Hühnerbein

- -e- stoji nakon imenica koje plural grade sa e - Hundeleine

- -ens- rijetko se javlja, odgovara genitivu imenice Herz- Herzenslust

Fuge koje navodi pozicija 2 su:

- -i- fuga posuđena iz latinskog jezika, koristi se rijetko – Stratigrafie

- -o- fuga posuđena iz grčkog jezika, sriječemo je u složenicama koje sadrže konfiks grčkog porijekla – Thermometer

- -s- fuga domaćeg porijekla, stoji posle sufiksa: -heit, -ion, -ität, -keit/ -igkeit, -schaft, -ung. Javlja se i kada je prvi dio složenice kompleksan. (Hochzeitstorte)

Monika Petruševska
(Filološki fakultet „Blaže Koneski“ Sveučilišta „Ćiril i Metod“)

— „Лажните пријатели“ на преведувачите во македонскиот и хрватскиот јазик

Во ова истражување станува збор за некои лексички паралели меѓу македонскиот и хрватскиот јазик, кои, како сродни јазици што се дел од јужнословенската група јазици имаат многу сличности на лексички план, но и разлики.

Имено, предмет на ова истражување се зборови што се надворешно слични или идентични во македонскиот и хрватскиот јазик, но имаат различни значења и поради тоа претставуваат определна опасност да бидат погрешно сфатени и протолкувани при превод, предавање и изучување

на јазиците. Идејата за оваа тема произлезе за време на мојот престој во Загреб каде и самата сум сведок на повеќе специфики на лексичко рамниште во двата јазика, па дојдов до сознание дека одредена лексика добила различно значење во зависност од потребите на народот. Целта на ова истражување е izdelување на дел од оваа лексика, првенствено, прецизно определување на значењето со акцент на разликата меѓу нив во двата јазика. Дополнително, кон анализата се додава и обид за откривање на можните причини за семантичката разлика. Станува збор за етимолошки сродни јазици кои содржат голем број зборови што потекнуваат од прасловенскиот јазик, па поради тоа поголем дел од оваа лексика може да се сретне во сличен контекст и оттаму и потребата од нивно разгранчување. Споредбата меѓу двата јазика покажува сличност во значењето на лексемите во дијалектите, но разликата во однос на значењето е особено воочлива во стандардниот јазик. Материјалот е презеден од основните речници на македонскиот и хрватскиот јазик.

Monika Matovska
(Filološki fakultet „Blaže Koneski“ Sveučilišta „Ćiril i Metod“)

— Императивни сложени именки во македонскиот и хрватскиот јазик

Зборообразувањето како дел од лингвистичката дисциплина морфологија претставува своевиден пример за тоа колку јазикот може да биде нестатичен и променлив. Динамичната природа на јазикот се должи на меѓусебната комуникација и потреба за разбирање помеѓу говорителите, поради што често доаѓа до создавање нови зборови кои, во себе и со себе, носат јазични новости прифатливи за структурните начела на одреден јазик збогатувајќи го неговиот речнички фонд, па оттука некои од нив успеваат да се задржат во јазикот и да се прошират на поголема група говорители. Говорителите создаваат нови зборови од постоечките корени и наставки или нови сложени од два или повеќе постоечки зборови. Во овој труд се разгледуваат императивните сложени во македонскиот и хрватскиот јазик, а ќе се обидеме да дадеме преглед според кои обрасци се образуваат вакви сложени во двата јазика, како и да ги покажеме сличностите и разликите во нивното образување кои можат да се појават и помеѓу сродни јазици. Одбрани се токму овие сложени поради тоа што се сè почести во македонскиот јазик, а од поново време можат да се сретнат и во хрватскиот. Дополнително, овие сложени зборови се со посебна зборообразувачка нишка, и по форма и по значење, па нивното истражувачко разгледување потребно е да биде прецизно и концизно.

Dorotea Kelčec Ključarić, Marina Mikić, Blaž Ivanković, Juraj Bezuh
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— Utjecaj žanra na prevođenje engleskih filmskih naslova na hrvatski: korpusna analiza

Studije prevođenja filmskih naslova relativno su rijetke. Većina je dosadašnjih studija bila fokusirana na izvore poteškoća i ulogu apelativnog efekta pri prevođenju. Studije su nerijetko koristile nesustavnu metodologiju i male uzorke zbog čega priroda prevođenja filmskih naslova nije jasna. Neke su studije, što uključuje i dvije na hrvatskim korpusima, i teorijski pregledi uočili da eksplikacija žanra može predstavljati motivaciju pri odabiru strategije prevođenja. Tek je nekolicina studija bila fokusirana na efekt žanra na proces prevođenja te je zaključila da različiti žanrovi vjerojatno imaju specifični utjecaj na proces, no nedostaju sustavne studije koje bi bolje objasnile stanje stvari.

Cilj ove studije bio je ispitati efekt žanra na odabir strategije prevođenja na hrvatski i njegovu motivaciju što dosad nije bilo istraženo. Ručno smo izradili dva korpusa od po 240 originalnih engleskih naslova filmova praižvedenih od 2009. do 2016. te njihovih prijevoda na hrvatski. Naslovi su bili ravnomjerno raspoređeni po godinama. Prvi je korpus sadržavao naslove horora, a drugi romantičnih komedija. Ispitali smo frekvenciju odabranih strategija prevođenja: izravni prijevod, slobodni prijevod, transkreacija i prijepis (s potklasifikacijama). Također smo ispitili motivaciju odabira strategija u koju smo uključili serijski efekt, personalizaciju, kraćenje, morfosintaktičke poteškoće te dodavanje leksema s istaknutom emocionalnom konotacijom, podnaslova i ključnih riječi. Rezultati dvaju korpusa uspoređeni su s kontrolnim, žanrovski nespecificiranim korpusom koji je s eksperimentalnima bio izjednačen u godini premijere, a sastojao se od 120 originalnih engleskih naslova i njihovih prijevoda. Rezultati pokazuju značajni efekt žanra na odabir i strategije prevođenja i njegovu motivaciju.

Ivana Korpar, Petar Gabrić, Dora Lam Dolički, Iva Brajković,
(Letizia Licchetta)
(Filozofski fakultet u Zagrebu)

— Utjecaj žanra na prevođenje engleskih filmskih naslova na njemački: korpusna analiza

Studije prevođenja filmskih naslova relativno su rijetke. Većina je dosadašnjih studija bila fokusirana na izvore poteškoća i ulogu apelativnog efekta pri prevođenju. Studije su nerijetko koristile nesustavnu metodologiju i male uzorke zbog čega priroda prevođenja filmskih naslova nije jasna. Neke su studije i teorijski pregledi uočili da eksplikacija žanra može predstavljati motivaciju pri odabiru strategije prevođenja. Tek je nekolicina studija bila fokusirana na efekt žanra na proces prevođenja te je zaključila da različiti žanrovi vjerojatno imaju specifični utjecaj na proces, no nedostaju sustavne studije koje bi bolje objasnile stanje stvari.

Cilj ove studije bio je ispitati efekt žanra na odabir strategije prevođenja na njemački i njegovu motivaciju. Ručno smo izradili dva korpusa od po 240 originalnih engleskih naslova filmova praižvedenih od 2009. do 2016. te njihovih

prijevoda na njemački. Naslovi su bili ravnomjerno raspoređeni po godinama. Prvi je korpus sadržavao naslove horora, a drugi romantičnih komedija. Ispitali smo frekvenciju odabranih strategija prevođenja: izravni prijevod, slobodni prijevod, transkreacija i prijepis (s potklasifikacijama). Također smo ispitali motivaciju odabira strategija u koju smo uključili serijski efekt, personalizaciju, kraćenje, morfosintaktičke poteškoće te dodavanje leksema s istaknutom emocionalnom konotacijom, podnaslova i ključnih riječi. Rezultati dvaju korpusa uspoređeni su s kontrolnim, žanrovski nespecificiranim korpusom koji je s eksperimentalnima bio izjednačen u godini premijere, a sastojao se od 120 originalnih engleskih naslova i njihovih prijevoda. Rezultati pokazuju značajni efekt žanra na odabir i strategije prevođenja i njegovu motivaciju.

Aleksandar Ilić
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Vrste reči u poeziji dubrovačkih petrarkista

U ovom radu analiziraće se vrste reči zastupljene u poeziji dubrovačkih petrarkista, strambotiste Šiška Menčetića i bembiste Džora Držića. Leksički fond Ranjininog zbornika pogodan je kao polazište za prikaz kulturnih i društvenih okolnosti s kraja 15. i početka 16. veka u Dubrovniku, kao i jezičkih upliva iz evropskog petrarkizma. Dobro utvrđen sklop njihove poezije, metrika i složen jezički izraz ukazuju na značajno bogat leksički fond.

Rad će se sastojati iz tri dela. U prvom delu biće prikazan sastav leksike i klasifikacija vrsta reči, a kao korpus poslužiće sto pesama pomenutih autora (pedeset Menčetićevih i pedeset Držićevih pesama). Cilj je izdvojiti dominantne vrste reči. U drugom delu rada sledi objašnjenje kako je Frančesko Petrarca uticao na dubrovačke petrarkiste (uticaj italijanske leksike), ukazivanjem na značenja imenica koje su koristili i Petrarca i petrarkisti. Na taj način ću se kratko osvrnuti i na kulturne i društvene okolnosti perioda rane renesanse u Dubrovniku. U završnom delu rada pokazaću promene u leksici na nekoliko reprezentativnih primera iz poezije treće generacije dubrovačkih petrarkista (Dinka Ranjine i Dominka Zlatarića). Definišaću pojam hipertrofiranosti jezičkog izraza i lingvostilističkom metodom objasniti na koji način dolazi do anticipacije baroka u dubrovačkoj književnosti. Fokus istraživanja biće na onim rečima koje su i danas u upotrebi, ali biće i primera reči čije nam je značenje danas manje poznato. Dela dubrovačkih pesnika ogledalo su leksičkog fonda s kraja 15. i početkom 16. veka, pokazuju promene u leksičkom fondu nastale pod uticajem italijanskog jezika, kao i one vezane za teme i motive renesansne i, kasnije, barokne književnosti.

Nađa Lazarević
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Funkcija pozajmljenica u drami Gospoda Glembajevi Miroslava Krlež

U ovom radu analiziraće se svrha pozajmljenica, germanizama, u drami „Gospoda Glembajevi“ Miroslava Krlež. Germanizmi u ovoj drami Miroslava Krlež pogodni su za analizu kako u književnom smislu, u društveno – političkom, ali i

u leksikološkom smislu, u sklopu fraza i izraza. Pažljivo odabrani izrazi i čitave fraze na nemačkom jeziku ukazuju na prilike u književnosti XX veka, ali i okolnosti i politička zbivanja istoimene epohe.

Rad će se sastojati iz tri dela. Prvi deo sastojće se iz oblasti leksike i same klasifikacije pozajmljenica, sa posebnim osvrtom na germanizme, njihov upliv u jezik i njihovu funkciju od trenutka kada su počeli da se koriste i u književnosti i u govornom jeziku. U prvom delu rada biće prikazane najučestalije pozajmljenice iz ovog jezika, kao i njihova funkcija. U drugom delu rada biće obrađena biografija i književni rad Miroslava Krlež, njegovo mesto u književnosti tog vremena, sa akcentom na dramu „Gospoda Glembajevi“ – pod kakvim okolnostima je pisana, koji su likovi, dramski postupci, kao i njena izvođenja i predstavljanja u pozorištu. U ovom delu rada osvrnuću se na epohu u kojoj je Miroslav Krlež stvarao, na društveno – političke okolnosti, ali će u kraćem segmentu biti pomenute i drame „Leda“ i „U agoniji“, kako bi se zaokružila trilogija Glembajevskog ciklusa. U trećem delu rada prikazaću germanizme koji su korišćeni u ovoj drami, njihovu funkciju, zašto ih izgovaraju određeni likovi, primeri će biti potkrepljeni objašnjenjima iz rečnika, počevši od njihove etimologije i funkcije u izvornom jeziku. Fokus istraživačkog procesa ovog rada biće na germanizmima koji su i danas očuvani, na germanizmima u drami kao mogućnosti da se celovito izrazi određena misao, ali i na germanizmima koji se do danas nisu očuvali i manje su poznati.

Drama iz tri čina „Gospoda Glembajevi“ Miroslava Krlež kazuje o propasti jedne ugledne aristokratske porodice, praćene nemirima i nesuglasicama svakog lika pojedinačno, ali i predstavlja sliku celokupnog društva, mentaliteta, društveno – političkih okolnosti, pa zajedno sa germanizmima u sklopu replika prikazuje dekadenciju jedne porodice i jednog vremena.

Marko Vitas
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Usporedna analiza dosadašnjih prevoda Sofoklovog Edipa na srpski i hrvatski jezik

Sa izuzetkom Vergilijeve Enejide, nijedno književno delo klasične starine nije doživelo veći broj prevoda na naše jezike od Sofoklovog Edipa (Οἰδίππου Τύραννος). U ovom radu istražujem šest dosadašnjih prevoda, koji su nastajali u periodu od 19. do 21. veka. Prevode uključene u ovu analizu su izradili: Luko Zore (druga polovina 19. veka: Naklada knjižare braće Jovanović, Pančevo), Koloman Raci (1913: Matica hrvatska, Zagreb; korišćeno izdanje: 1988: Kosmos, Beograd), Miloš Đurić (1926: Srpska književna zadruga, Beograd; korišćeno izdanje: 2001: Dereta, Beograd), Bratoljub Klaić (1960: Školska knjiga, Zagreb), Aleksandar Gatalica (1993: Fineks, Beograd; korišćeno izdanje: 2011: Srpska književna zadruga, Beograd), Gaga Rosić (2010: Stubovi kulture, Beograd).¹ Služeći se metodologijom tradicionalne filologije, u analizi prevoda obraćam pažnju na metar, značenje i stil originala, ne gubeći iz vida ni kulturno-istorijski kontekst u kome je svaki prevod nastao. O različitim pristupima koje su prevodioci koristili svedoči već i činjenica da postoje tri verzije samog naslova: Kralj Edip (Zore, Raci, Klaić), Car Edip (Đurić, Rosić), Gospodar Edip (Gatalica). Našu analizu će podržati i savremene metode računarske lingvistike (stilometri-

jski paket programa R) kojima ćemo, između ostalog, utvrđivati da li su se i u kojoj meri prevodioci u izradi svojih prevoda Sofoklove tragedije služili jezikom savremenog teatra ili domaće poezije.

Eva Folivarski, Ante Grković
(Sveučilišta u Zadru)

— Celtic Influence on English Grammar

This presentation deals with the question of Celtic influence on the development of the English language from its beginning in the 5th century A.D. to the present day. The presentation will deal with grammar. Where necessary, other possible sources of influence are considered in order to gain a more objective perspective. Moreover, Old and Middle English are discussed separately from Modern English because the latter demands a different approach to the case study owing to the various dialects involved. In other words, the discussion on Old and Middle English deals with the earliest contacts with insular Celts, while the part about Modern English focuses on dialects which Celtic has influenced the most, which is why they are considerably different from the standard variety.

Marin Kežić
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— Glagolsko-imeničke konstrukcije u engleskom jeziku i hipoteza o jedinstvenim stavkama

U radu će se razmatrati tzv. glagolsko-imeničke konstrukcije u engleskom jeziku (v. Cetnarowska 1993, Gradečak-Erdeljić i Brdar 2012), odnosno proučavati slučajeve u kojima se predikat izražava pomoću glagola i imenice povezanih u jedinstvenu sintaktičko-semantičku cjelinu, pri čemu se (relativno) isti propozicijski sadržaj nerijetko može izraziti jednostavnim glagolom koji je srodan imenici (npr. have a sip – sip, take a walk – walk, give a moan – moan). Pristupajući glagolsko-imeničkim konstrukcijama u engleskom iz kontrastivnolingvističke perspektive, polazi se od pretpostavke da su one u engleskom takozvane primjer tzv. „jedinstvene stavke“ (engl. unique item), odnosno stavke „koja je u određenom smislu specifična za ciljni jezik i pretpostavljeno ne tako lako prizvana stavkom iz jezika-izvora koja je formalno drugačija; iz tog razloga tendira suboptimalnoj zastupljenosti u prijevodima (Chesterman 2007). Nakon što je prevoditeljski zadatak koji uključuje prijevod hrvatskih rečenica na engleski dan ispitanicima (tri skupine ispitanika – anglisti prevoditelji, anglisti prve godine studija, neanglisti), analizira se zastupljenost glagolsko-imeničkih konstrukcija u ciljnim rečenicama s obzirom na hipotezu o jedinstvenim stavkama.

Ena Šmitran, Valerija Šinko
(Sveučilišta u Zadru)

— Usvajanje ruskog jezika pomoću samostalnog korištenja medija i suvremene tehnologije u slobodno vrijeme

Poznato je kako mediji predstavljaju ključan izvor informacija, no također mogu poslužiti kao pomagalo, ali i sredstvo učenja stranog jezika. Specifičnost učenja ruskog jezika očituje se u nedostatku svakodnevnog kontakta s izvornim govornicima, medijima, živom ruskom riječi, stoga je neophodno među populacijom koja uči ruski jezik u školama stranih jezika ili pak među studentima popularizirati izvore koji omogućuju slušanje ruske riječi jer samo neprestanim doticajem s jezikom osoba može kvalitetno usvojiti i koristiti strani jezik. U današnjem svijetu brzih promjena i suvremene tehnologije, učenicima i studentima stranih jezika nude se brojne mogućnosti za ostvarivanje kontakta s izučavanim jezikom. Brojne aplikacije za učenje stranih jezika, čitanje on-line novina, časopisa i knjiga, slušanje glazbe, pa i gledanje filmova na stranom jeziku mogu uvelike pridonijeti bržem usvajanju jezika. Zbog navedenog, u nastavi stranog jezika često se koriste, u današnje vrijeme sve dostupnija, audio-vizualna pomagala i druga suvremena oprema kako bi se studentima i učenicima olakšalo usvajanje ne samo vokabulara nego i prozodijskih elemenata u jeziku, poput naglaska, ritma i intonacije koji su u ruskom jeziku veoma specifični i promjenjivi. Nadalje, zahvaljujući društvenim mrežama, olakšano je povezivanje studenata s izvornim govornicima, s kojima mogu vježbati komunikaciju i prakticirati strani jezik, jer je korištenje stranog jezika najbolji način njegova usvajanja i razvijanja. Podražaji u obliku zvučnih ili slikovnih prikaza uvelike djeluju na pojedinca pa upotreba medija i suvremene tehnologije u učenju ruskog jezika omogućuje studentima svjesno, ali i nesvjesno usvajanje izraza, gramatičkih konstrukcija i specifičnosti govornog ruskog jezika. U ovom radu analiziraju se rezultati istraživanja na temu „Usvajanje ruskog jezika pomoću samostalnog korištenja medija i suvremene tehnologije u slobodno vrijeme“, provedenog na Sveučilištu u Zadru. Interpretiraju se podatci koji svjedoče o aktivnosti studenata preddiplomskog sveučilišnog studija ruskog jezika i književnosti na Sveučilištu u Zadru te se objašnjava važnost neprestanog kontakta sa stranim jezikom u procesu učenja. Rezultati istraživanja pokazuju da je „proširenje vokabulara“ najčešći motiv za upotrebu medija i suvremene tehnologije na ruskom jeziku. Iako ovo istraživanje nije obuhvatilo velik broj ispitanika i nije velikog obujma, riječ je o prvom istraživanju takvog tipa koje realno odražava samostalan pokušaj studenata da uče ruski jezik u slobodno vrijeme, izvan obaveznog nastavnog programa.

Milica Rabrenović
(Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu)

— Upotreba aktivnih participa u delu Stefanit i Ihnilat u prepisu iz 17. veka

Predmet analize u ovom radu jeste upotreba aktivnih participa u srednjovekovnoj povesti Stefanit i Ihnilat. Za analizu je odabran tekst koji predstavlja najmlađi poznati prepis ovog dela (iz 17. veka), čije je izdanje priredio Đura Daničić

1870. godine u Starinama JAZU II. Analizi se pristupa sa sintaksičko-semantičkog i funkcionalnostilskog stanovišta. Najpre se razmatra upotreba aktivnih participa u svim njihovim funkcijama, među kojima se razlikuju njihove knjiške i opšteslovenske upotrebe. Učestalost svake upotrebe je kvantitativno iskazana. Na osnovu procentualne zastupljenosti knjiških i opšteslovenskih upotreba aktivnih participa u ovom delu, te na osnovu njihovog poređenja sa situacijom u Srpskoj Aleksandridi, srednjovekovnom romanu pisanom srpskoslovenskim nižeg stila, kao i sa situacijom u tekstovima pisanim srpskoslovenskim jezikom visokog stila, nastojali smo da utvrdimo funkcionalnostilski status jezika kojim je pisano delo Stefanit i Ihnilat. U delu nisu primećena veća odstupanja od književnojezičke norme, upotreba knjiških crta (29, 74%) bila je zastupljenija u odnosu na crte iz vernakulara (20,51%), stoga možemo reći da se radi o negovanom književnom jeziku.

Eleonora Lovraković
(Sveučilište u Zadru)

— Jezična analiza zbirke pjesama Žirajski Bâul Ivana Dobre Žirjanina

Otok je Žirje najudaljeniji otok šibenskoga arhipelaga. Zbog svoga geografskog položaja od najstarijih je vremena igrao ulogu isturene predstraže i orijentira na srednjem dijelu Jadrana. Stanovnici otoka Žirja tijekom svoje povijesti su bili izolirani kako zbog geografskoga položaja, tako i zbog svoga načina života te mogućnosti stalnoga opstanka. Smješteno najudaljenije od kopna, Žirje uz čuvanje nekih karakterističnih arhaičnosti u govoru ipak podliježe inovacijama u govoru koje nikako ne mogu biti plod prirodne evolucije žirjanskoga govora. Otok Žirje pripada južnočakavskome dijalektu čakavskoga narječja te, kao takav, žirjanski govor očekivano sadrži njegove karakteristike. Poštivanje ili odstupanje od značajki navedenoga dijalekta, u ovome je radu prikazano kroz jezičnu analizu zbirke pjesama Žirajski bâul povratnika Ivana Dobre Žirjanina, a pritom je analizirana fonološka, morfološka, sintaktička i leksička razina u zbirci.

Miljana Čopa
(Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu)

— Postakcenatske dužine u govoru mladih prototipičnih predstavnika srpskog jezičkog standarda

Propisanom normom standardnog srpskog jezika, koja je zasnovana na govori- ma šumadijsko-voždanskog i istočnohercegovačkog dijalekta, definisana su, između ostalog, pravila distribucije postakcenatskih dužina. Ovo je istraživanje preduzeto s ciljem da se ispita distribucija postakcenatskih dužina u govoru mladih, urbanih govornika, odnosno – da se sagleda propisana norma naspram njene realizacije. Informatori čiji je govor ovim istraživanjem obuhvaćen visoko su školovani, ili su studenti, a neki su od njih profesionalni govornici (diplomirani glumci) i jezički stručnjaci (filolozi srbisti), i svi žive na području dijalekata uzetih za osnovicu srpskog jezičkog standarda, stoga se mogu smatrati njegovim prototipičnim predstavnicima. Primeri obuhvaćeni analizom izdvojeni su iz proznog teksta koji su informatori čitali – imali su ograničeno vreme da se pripreme, a

potom su njihove interpretacije digitalno snimljene u studijskim uslovima. Za ovu metodu opredelili smo se budući da informatori govornu situaciju ovog tipa osećaju u izvesnoj meri kao formalnu, te je neminovno da se njihov govor realizuje uz dodatnu pažnju. Analizi smo pristupili metodologijom koju je uspostavio P. Ivić, koji je na osnovu fonetskih činilaca koji utiču na gubljenje postakcenatskih dužina ustanovio 12 fonetskih položaja u kojima sagledavamo stepen njihove očuvanosti, odnosno redukcije. Iz korpusa su izdvojeni primeri u kojima je očekivano javljanje postakcenatskih dužina, a onda su izdvojeni primeri u kojima su postakcenatske dužine očuvane, te je njihova zastupljenost u odnosu na ukupan broj primera izračunata u procentima, za svakog govornika posebno. Preliminarna faza u kojoj je analizirano 868 primera pokazuje da u govoru svih informatora dolazi do izrazitog redukovanja postakcenatskih dužina u svim fonetskim položajima, izuzev u slogu neposredno iza kratkouzlaznog akcenta, gde se one u izvesnoj meri čuvaju, a do ovakvih rezultata u savremenim istraživanjima došli su i drugi istraživači. Dakle, preliminarna faza ovog istraživanja pokazuje da se realizacija norme u velikoj meri razlikuje od onog što je njome propisano.

Nenad Lastavica
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— Standardni hrvatski jezik u teoriji i praksi – slučaj: zanaglasna dužina

Rad se bavi odnosom između norme standardnoga jezika i njegove realizacije u javnoj upotrebi. Odnos se proučava na planu akcenatskog sustava kao jednog od najproblematičnijih aspekata eksplicitne jezične norme standardnoga hrvatskog jezika – konkretno, na primjeru zanaglasne dužine. Iznose se rezultati kvantitativne analize govora snimljenog i emitiranog na hrvatskoj javnoj televiziji, posebice u emisijama informativnog karaktera, namijenjenima najširoj gledateljskoj publici (dnevnik, vijesti). Slučajevi nepodudaranja između akcenatskoga sustava opisanog u normativnim priručnicima i njegove realizacije u stvarnoj upotrebi objašnjavaju se sa sinkronijskog i dijakronijskog te internolingvističkog i eksternolingvističkog stajališta, to jest u obzir se uzimaju: proces standardizacije u 19. stoljeću, prisutnost zanaglasne dužine u pojedinim dijalektima i njihov prestiž te princip jezične ekonomije. U radu se iznose i dva shvaćanja standardnoga jezika: ono prema kojem je njegova bitna karakteristika kodificiranost i normiranost te ono prema kojem je za status standardnoga jezika presudna njegova opća prihvaćenost u jezičnoj zajednici. U te se okvire smještaju i rezultati dobiveni provedenom analizom.

Petra Bajac
(Filozofski Fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— Na što se odnosi odnosna rečenica? - Parsanje relativnih rečenica u postmodifikaciji kompleksnih imenskih fraza u hrvatskom jeziku

U ovom radu analizirat će se način parsanja odnosnih rečenica u funkciji atributa kompleksnih imenskih fraza u hrvatskom jeziku. (npr. „Vidjela sam kćer prijateljice koja je nosila crveno.“) Anketirat će se izvorni govornici hrvatskog jezika

te će se na temelju njihovih načina parsanja ovakvih rečenica utvrditi ima li hrvatski jezik takozvani high ili low attachment preference kad se parsaju ovakve rečenice. Istražit će se koji elementi imaju utjecaj na biranje načina parsanja, poput duljine relativne rečenice, gramatičkog broja, prozodije i slično. Raspravljat će se o strukturalnim višeznačnostima koje donose različita moguća stabla parsanja u ovim slučajevima te usporediti sa istim fenomenom u drugim jezicima, primarno u engleskom.

Isidora Jakšić
(Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu)

— Argumenti glagolskih imenica u srpskom i ruskom jeziku

Predmet ovog rada su argumenti glagolskih imenica i to koliko glagolske imenice nominalizacijom gube ili zadržavaju od svog glagolskog porekla. Postavlja se pitanje u kojoj formi se mogu javiti određene tematske uloge argumenata u srpskom jeziku, a u kojoj formi u ruskom jeziku. Cilj ovog istraživanja je utvrđivanje toga koliko se argumentaska struktura glagolskih imenica u srpskom i ruskom jeziku razlikuje od argumentaska strukture glagola od kojih su date glagolske imenice nastale, kao i koji su faktori koji utiču na tu razliku.

U radu je najpre dat pregled dosadašnjih proučavanja ove teme. Pri analizi argumentaska strukture glagolskih imenica važno je napraviti razliku između rezultativnih imenica, imenica prostog događaja i imenica složenog događaja ili procesnih imenica. Ovu podjelu je postavila Grimšo, a preuzeli su je brojni autori koji se bave datom problematikom. Kod ovih imenica razmatraju se prisustvo/odsustvo i obaveznost/fakultativnost internih i eksternih argumenata. Neki autori utiče na formu i javljanje argumenata glagolskih imenica pripisuju različitim faktorima kao što su: afiksi, semantika samih glagola unutar strukture glagolske imenice, pragmatika, tranzitivnost/intranzitivnost glagola od kojih su glagolske imenice nastale ili pak svršenost/nesvršenost tih glagola.

Nakon pregleda aktuelne literature sledi poglavlje sa navođenjem metodologije korišćene za svrhu ovog rada. Rad se zasniva na stavovima distribucione morfologije i utemeljenja koje je postavila Artemis Aleksijadu baveći se funkcionalnom strukturom nominalizacija, sa konkretnom primenom na primerima iz srpskog i ruskog jezika. U skladu sa time, u odeljku koji predstavlja sopstvenu analizu i razmatranja, argumentaska struktura događajnih i rezultativnih imenica u srpskom i ruskom jeziku ne pripisuje se toliko leksičkim kategorijama, već prisustvu/odsustvu ogovarajućih glagolskih projekcija. Glavnim funkcionalnim projekcijama odgovornim za argumentasku strukturu glagolskih imenica smatraju se v i AspP, projekcije povezane sa izražavanjem događajnosti. Tada će se ove imenice spolja ponašati kao imenice i vršiti imeničke sintaksičke funkcije, ali će interno pokazivati glagolska svojstva. U slučajevima kada ove projekcije nedostaju, izostaće i argumentaska struktura glagolskih imenica.

U istraživanju su korišćeni korpusni i introspektivni metod. Od korpusa su za srpski jezik korišćeni korpus ReLDI-ja (Regional Linguistic Data Initiative) i Korpus savremenog srpskog jezika na Matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, a za ruski jezik je korišćen Nacionalni korpus ruskog jezika (Национальный корпус русского языка).

Đorđe Šunjevarić
(Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu)

— Konkurentnost sufikslnih morfema kod imeničkih deminutiva

Predmet analize u ovom radu predstavljaju konkurentni oblici imeničkih deminutiva u srpskom jeziku. Građa obuhvata 45 primera ekscerpiranih iz Rečnika srpskohrvatskoga književnog jezika Matice srpske. Svi proučavani deminutivi motivisani su imenicama brdo, breg, devojče, drvo, dugme, zmija, konj, krevet, oblak, prozor, stvar i trava. Cilj ovog istraživanja jeste izdvajanje konkurentnih sufikslnih morfema kod imeničkih deminutiva i uočavanje frekventnosti ekscerpiranih rečničkih oblika u govoru i pisanim izvorima.

U građenju imeničkih deminutiva koji predstavljaju predmet rada učestvuje 20 sufikslnih morfema, koje se dodaju na tvorbenu osnovu motivne reči. Iako kod većine primera pridodati sufiks ne menja rod motivne imenice, na rod 13 deminutiva uticala je baš sufikslna morfema (devojčurak, prozorče). U rečničkim definicijama uz oblike imeničkih deminutiva upućuje se na motivnu imenicu uz oznaku da se radi o deminutivnom značenju reči. Među primerima iz korpusa javljaju se i oni koji imaju hipokoristično značenje (oblačak, travica).

Nakon tvorbene analize svih primera iz građe, primenjeno je ispitivanje njihove frekventnosti. Korišćen je upitnik sastavljen od 12 nizova imeničkih deminutiva koji sadrže po osam primera sa osnovom jedne od motivnih reči i različitim sufiksima. Upitnik je popunjavalo 125 studenata Srbistike sa Filozofskog fakulteta u Nišu zaokruživanjem oblika koje su smatrali ispravnim. Ispitivanje je pokazalo da se kod svih konkurentnih oblika imeničkih deminutiva izdvaja jedan kao izrazito najfrekventniji u govoru, izuzev parova krevetac : krevetić i oblačak : oblačić koji su podjednako česti. Međutim njihova semantika se diferencirala, te pored umanjenog značenja, krevetac označava i dečji krevet, a oblačić – ilustraciju u stripu na kojoj se ispisuje tekst koji izgovara junak. Za ispitivanje frekventnosti imeničkih deminutiva u pisanim izvorima korišćen je Korpus savremenog srpskog jezika na Matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Ovo istraživanje pokazalo je gotovo identičnu situaciju onoj koju su dali rezultati upitnika.

Proučavanjem ekscerpirane građe uočeno je da u tvorbi deminutiva od imenica sva tri roda učestvuju najproduktivniji sufiksi u srpskom jeziku (-ić, -ica, -če i sl.). Njima se modifikuje semantika motivne reči, te deminutiv dobija dodatne komponente u značenju ('mali', 'mlad'). Od 45 imeničkih deminutiva koji su uzeti za predmet rada ukupno 33 nalazi svoje mesto u Rečniku srpskoga jezika Matice srpske. Primeri koji su izostali u jednotomnom rečniku jesu veoma slabo frekventni: nisu zabeleženi u elektronskom korpusu, a mali broj ispitanika se putem upitnika opredeljivao za neku od tih leksema. Analizom je pokazano da jezik teži ka tome da za jednu predmetnost postoji jedno određeno ime koje će je označiti. Sve što je višak gubi svoje mesto u upotrebi, a samim tim nestaje i iz ukupnog leksičkog fonda jednog jezika.

Ana Krstić
(Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu)

— Vrste reči sa prefiksima negacije i suprotnosti u *Putopisima* (Beč. *Minhen, Pisma iz Pariza, Tajna Albrehta Direra, Finistere*) Miloša Crnjanskog

Pod prefiksima negacije i suprotnosti se u domaćoj literaturi podrazumevaju domaći prefiksi bez-, ne-, protiv- /protivu-, protivno-, protu-, kao i strani a-, ab-, anti-, kontra-, koji su ujedno i analizirani u radu. Složenost semantičkog nijansiranja prilikom negiranja oduvek je bila izazov u stručnoj literaturi, imajući takođe u vidu i često gubljenje etimološki primarnog značenja, kao i sa druge strane, savremen proces bogaćenja semantičke dimenzije prefiksirane reči.

Vrste reči sa prefiksima negacije u ovom radu podrazumevaju imenice, prideve i priloge u čijem se sastavu prepoznaju prefiksi koji označavaju negiranje ili suprotnost. Tema je u tom smislu obuhvatnija, jer se ne precizira o kakvoj tvorbi je reč, stoga je za svaku vrstu reči sistematizovano kako se distribuiraju pojedini prefiksi u prefiksnoj, prefiksno-sufiksnoj, derivativnoj tvorbi i konverziji.

Građa na kojoj je vršena analiza distribucije prefiksa su imenice, pridevi i prilozi ekscerpirani iz *Putopisa* (Beč. *Minhen, Pisma iz Pariza, Tajna Albrehta Direra, Finistere*) Miloša Crnjanskog. Samim tim, ima se u obzir da nisu svi prefiksi gorenavedene liste bili zastupljeni, kako u građi, tako i u analizi. Pri tome je posvećena pažnja mogućim značenjima prefiksa uz odgovarajuće reči, obuhvatajući time i njihovu uobičajenu semantiku i onu koja je u navedenoj građi primarna. Cilj je da se utvde tendencije u distribuciji prefiksa i načinu tvorbe, kao i izvođenje zaključaka u pogledu variranja semantike prefiksa u odnosu na njihovo reprezentativno značenje.

Iz materijala se može zaključiti je prefiks sa najraznovrsnijim značenjem i kod imenica i kod prideva prefiks ne-, a ujedno i najproduktivniji, a po produktivnosti mu je blizak prefiks bez-. Nijansiranje u značenju omogućio je i tekstualni kontekst, te je primetno da građa ekscerpirana iz književnih ostvarenja dvadesetog veka svakako ima potencijala za proučavanje raznovrsnih semantičkih obeležja prefiksa negacije i suprotnosti, kako na planu imenica, tako i prideva, pa donekle i priloga.

Anamarija Artić
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— Terapija na zahodu – analiza grafita u WC-ima Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Vrata WC kabina na Filozofskom fakultetu, tačnije njihova unutrašnja strana, studenti su prenamijenili u svojevrsni forum. Na njima se može naći sve od pošalica i žalbi na račun studija do političkih polemika ili pak vrlo osobnih ispovijedi. Među posljednjima se ističu opisi osobnih iskustava s psihičkim bolestima, ponekad popraćene dobronamjernim savjetima ili pak pokudom i porugom.

U ovom će se radu istražiti ovakve grafite, prvenstveno one koji se tiču psihičkih bolesti i problema, ali i druge, prvima tematski srodne natpise i rasprave. Služeći se metodama analize diskursa ispitat će se postoje li ponavljajući obrasci i dominantne teme, zatim utvrditi postoje li varijacije na temelju spola, tj. između muških i ženskih zahoda, i između specifičnih bolesti odnosno simptoma u pi-

tanju, te analizirati jezične kategorije koje studenti koriste (odnos standardnih i markiranih iskaza, upotreba drugih jezika osim hrvatskog, code-switching i sl.). Konačni je cilj rada pružiti sveobuhvatnu sliku ovog alternativnog sredstva izražavanja studenata, i na sadržajnom i jezičnom planu, a u kontekstu porasta anksioznih i depresivnih poremećaja među studentima na sveučilištu koje nema adekvatne resurse kojima bi odgovorilo na taj problem.

Ivica Jeđud
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

— People-First Language in Use: Case of Index.hr and Mental Health Reporting

How we use language can make our worlds bigger or make them smaller. It can be used to connect to others or disconnect from them – language can affirm or it can stigmatize. When writing and talking about people with mental health conditions (MHCs), it is important to keep track which words we use and how we use them. Terms that were once considered acceptable – e.g. retarded – now carry negative connotations or, in other cases, the word order with the emphasis on the MHC or diagnosis – e.g. depressed people – rather than on the person poses a problem. People being only defined by their diagnoses are devalued and disrespected as individuals. People-first language (PFL) is not merely a type of linguistic prescription, but also a philosophy that emphasizes the individuality, equality and dignity by promoting the notion that people with MHCs are not their diagnosis – they are first and foremost just people. The basic idea is to use a sentence structure that articulates the idea of a MHC as a secondary attribute, not a characteristic of a person's identity – 'people with mental illness' vs. 'the mentally ill'.

In today's world, our reality is media-driven and the language the media uses influences us immensely. Language can perpetuate stereotypes, but it can also, if used properly, raise awareness and help to eliminate the worst misrepresentations and stigmas people with MHCs face. The aim of this paper is to examine the linguistic patterns used when reporting on mental health topics on Croatian most-popular online news portal Index.hr. In order to explore the use or the lack of use of the PFL, a text mining application was used to collect the articles dating from 2002 to 2017 that included key-terms such as 'the mentally ill' and 'people with mental illness' along with those key-terms derived from common MHCs such as 'the depressed' and 'people with depression' as well. The collected articles were then analyzed according to their content and overall tone using pre-assigned codes; furthermore, they were checked whether they follow the PFL guidelines. The results imply that the coverage on mental health topics on Index.hr has taken a positive step over the past 15 years. However, there remains room for improvement and the need for continued work as the use of the PFL is inconsistent. For people facing the stigma of having a MHC, informing the general public in the right way and using the PFL is quintessential to reduce the prejudice and stigma they face. The media, as the biggest opinion-makers, can contribute to it by reporting on mental health topics in a more accurate and positive fashion by utilizing PFL.

Adi Tufek
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

— U školi govorim hrvatski hrvatski: ideologija standardnog jezika u obrazovnom sustavu

Obrazovni sustav ima jednu od ključnih uloga u formiranju stavova o različitim jezičnim varijetima, posebice kada se govori o standardnom varijetetu, njegovoj legitimaciji (usp. Fismah 1972, Bourdieu 1991, Milroy 2001, Peti-Stantić i Langston 2013) i njegovu predstavljanju kao društvene nužnosti. Polazeći od pretpostavke da je jezik prije svega društvena praksa (usp. Bourdieu 1991), rad kritički pristupa ulozi obrazovnog sustava u formiranju stavova o hrvatskom (standardnom) jeziku i uopće u stvaranju ideje o prirodi samoga jezika. Radom će biti predstavljeno sociolingvističko istraživanje provedeno metodom polustrukturiranog intervjua među rovinjskim srednjoškolcima i njihovim profesorima. Ispitujući stavove o jeziku, kroz metalingvističke komentare ispitanika pokušava se kvalitativno istražiti prisutnost i utjecaj ideologije standardnoga jezika kako ju je predstavio Milroy (2001). Stavovi o standardnom varijetetu promišljaju se na tragu percipijeske dijalektologije kroz ideje pravilnosti, prestiža i legitimiteta. Iz perspektive učenika, ali i profesora, problematizira se odnos standardnoga varijeteta i dijalekata, lokalnih govora, slenga i sl.

Ipak, višedimenzionalnost jezika nameće razmatranje pitanja identiteta, njegova konstruiranja i pregovaranja jezikom, posebno s obzirom na to da su ispitanici srednjoškolci (usp. Skelin Horvat 2017). Pri analizi rezultata istraživanja uzet će se u obzir specifičnosti Istre kao makrorazine i jačanje regionalnog identiteta u navedenoj regiji koje se posljedično odrazilo na (pre)raspodjelu prestiža među jezičnim varijetetima (Jesn-Eberhard 1999, Sujoldžić 2008, Škifić 2011).

Aleksandra Mrkonjić, Igor Milić
(Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Eksplicitni stavovi mladih o upotrebi lokalnih govora u Beogradu

Sažetak rada: Ispitivanje stavova u sociolingvistici se smatra dobrim pokazateljom statusa nekog jezičkog varijeteta. Mnogobrojna istraživanja su sprovedeno i uključivani su mnogi jezici, kao i manjinski i nestandardni varijeteti nekog jezika. Na našim prostorima centralistička politika i svetska globalizacija su lokalne govore marginalizovali i u društvu se stvorila jezička politika koja pravi dihotomiju između standardnog (koji se pripisuje beogradskom govornom području, kao i severnom delu Srbije) i nestandardnog varijeteta (koji se pripisuje „južnjačkim” govorima Srbije). Kritičari ovakvu pojavu obeležavaju kao beonacizam (Gruhonjić 2011, Pavlović 2013), i smatra se da ovakav vid marginalizacije već uveliko ugrožava postojanje lokalnih govora. U ovom radu se ispituje percipcija zrenjaninskog, beogradskog i novopazarskog govora u beogradskom govornom području. Ciljna populacija su mladi od 18 do 30 godina, kojima je mesto stanovanja u Beogradu. Ispitivanje je sprovedeno kvalitativnom metodom intervjua i ispitanicima se pre početka intervjua puštao reprezentativni audio zapis lokalnog govora Zrenjanina i Novog Pazara.

Sanja Petrović
Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu

— Pragmatička analiza aktivnih participa u adverbijalnoj upotrebi u Rukopisu A Srpske Aleksandride (XV vek)

Predmet ovog rada je analiza aktivnih participa (u upotrebama u kojima dominiraju njihova glagolska svojstva) sa pragmatičkog aspekta. Istraživanje je sprovedeno na tekstu Srpske Aleksandride, konkretno na prepisu iz druge polovine XV veka koji je u nauci nazvan Rukopis A, čije izdanje je priredio Stojan Novaković 1878. godine.

U ovom radu analizirano je šta participi u funkciji adverbijalne odredbe (participi u funkciji gerunda, apsolutnog dativa i apsolutnog nominativa) iskazuju na komunikativnom planu, a svi dobijeni rezultati predstavljeni su kvantitativno. U svim slučajevima kada analizirani participi nemaju funkciju adverbijalne odredbe, neutralizuje se i njihova pragmatička funkcija iskazivanja pozadinske radnje, te je u takvim slučajevima njihova upotreba opravdana jedino na stilskom nivou analize i takve primere smo isključili iz pragmatičke analize.

Zaključeno je da se aktivni participi u adverbijalnoj upotrebi, budući da iskazuju sekundarni predikat, najčešće koriste kao sredstvo za opisivanje pozadinske radnje, kao i da njihove konkretne komunikativne uloge zavise od tipa participa, a ne od funkcije koju vrše u rečenici. Zaključeno je da se APPz. najčešće javljao u ulozi opisivanja pozadine u naraciji, tj. da je najčešće iskazivao paralelnu radnju ili situaciju sa radnjom glavnog rečeničnog predikata, što je i u skladu sa njegovom invarijantnom semantikom simultanosti. Sledeće uloge po učestalosti koje je APPz. mogao da obavlja bile su iskazivanje pozadinske radnje uz dodatnu semantiku iskazivanja motivacije/uzroka i uloga uvođenja direktnog govora. S druge strane, APpt. se najčešće koristio kao sredstvo za opisivanje fona (pozadine) ili okolnosti koje prethode realizaciji nove radnje, što je u skladu sa njegovom invarijantnom semantikom anteriornosti. Sledeća njegova pragmatička uloga po učestalosti jeste upućivanje na prethodno rečeno (pragmatička pretpostavka), dok su ostale njegove upotrebe – uvođenje direktnog govora i iskazivanje paralelne radnje – zabeležene su u neznatnom procentu.

Dušica Rošulj, Ivana Sekulić, Jovana Šuša
(Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu)

— Anglizmi u modnim i tinejdžerskim časopisima: uporedna analiza upotrebe

Predmet ovog rada je uporedna analiza upotrebe anglicizama u izdanjima modnih i tinejdžerskih časopisa objavljenim na srpskom jeziku. Prvi cilj istraživanja je ispitivanje zastupljenosti anglicizama u prethodno navedenim časopisima. Drugi cilj istraživanja je određivanje učestalosti određenih grupa anglicizama klasifikovanih prema kriterijumu opravdanosti.

Bez obzira na to da li su nastali prevođenjem, preoblikovanjem, ili mešavinom ova dva postupka, nisu svi anglicizmi podjednako opravdani. Pojam opravdanosti povezan je sa potrebom za unošenjem novih anglicizama, koja može biti subjektivna i objektivna. Dok je subjektivna potreba uslovljena isključivo osobom

koja u jezik unosi nove anglicizme, objektivna potreba je uslovljena jezičkim činiocima i tiče se doprinosa datih anglicizama izražajnosti srpskog jezika. Ovo komunikativno svojstvo anglicizama se najbolje predstavlja uz pomoć skale opravdanosti, koja prikazuje sledećih pet kategorija: sasvim neopravdani, neopravdani, uslovno opravdani, opravdani, i sasvim opravdani anglicizmi.

U svrhu ovog istraživanja korišćeni su modni (JOY, Blic žena i Lisa) i tinejdžerski (Hej!) časopisi. S obzirom na dinamičnost modne industrije, svakodnevno svedočimo pojavljivanju noviteta, a samim tim i njihovih naziva, koji se u srpskom jeziku najčešće ne prevode, već preuzimaju u izvornom ili izmenjenom obliku, te je za analizu odabran upravo ovaj tip časopisa. S druge strane, polazeći od pretpostavke da je u najvećoj meri mlađa populacija izložena engleskom jeziku, tinejdžerski časopisi teže da prilagode svoj jezik i stil pisanja načinu izražavanja svoje ciljne grupe. Upravo su zbog toga i tinejdžerski časopisi upotrebljeni za prikupljanje korpusa analiziranog u ovom radu.

Očekuje se da će rezultati analize korpusa pokazati da je upotreba anglicizama učestalija u tinejdžerskim časopisima iz gore navedenih razloga, kao i da su neopravdani anglicizmi zastupljeniji u oba tipa časopisa.

Jovana Kostić
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Adnominalna kvalitativnost u srpskom/hrvatskom i vlaškom jeziku: kontrastivna analiza

Na osnovu primera iz savremenog srpskog/hrvatskog i vlaškog jezika istočne Srbije analiziraju se osnovni modeli determinacije kvalitativnosti u ovim jezicima. U središtu interesovanja je adnominalna kvalitativnost u vlaškom i njeni mogući srpski/hrvatski ekvivalenti. U okviru semantičke kategorije kvalitativnosti izdvojene su uže kategorije, obuhvaćeni su prvenstveno padežni modeli i njihove funkcije unutar sintagme, ali rad se bavi i pridevima kao prototipičnim sredstvom za izražavanje osobine. Tipološka analiza konstrukcija takođe zauzima bitno mesto u radu. Naime, date konstrukcije ispituju se iz ugla morfosintaksičke markiranosti determinatora i determinisanog dela sintagme (eng. head marking vs. dependent marking).

Aljoša Milenković
(Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu)

— Osobnosti razvoja polapske fonologije: tipološka analiza

Fonološki razvoj polapskog, izumrlag zapadnoslovenskog jezika koji se do 18. veka govorio na teritoriji severoistočne Nemačke, predmet je proučavanja već oko 150 godina. Zbog svoje specifičnosti i značaja za izučavanje jezičkog kontakta, polapski je uvek privlačio najveća imena lingvistike, poput Schleichera, Hirta i Trubeckog. Ipak, specifični glasovni zakoni koji su operisali u ovom jeziku uglavnom su opisani iz ugla poredbene slovenske gramatike. Na temeljima ovakvih istraživanja, u ovom izlaganju analiziraju se pojedini procesi u fonološkom razvoju polapskog iz ugla fonološke tipologije. Naime, polapska diftongacija i vokalska redukcija pored se sa sličnim procesima u drugim (pre svega

indoevropskim) jezicima.

Dok su u drugim slovenskim i romanskim jezicima vokali diftongaciji skloni samo pod određenim suprasegmentalnim obeležjem – u naglašenom slogu (romansko otvoreno O i E u španskom daju uo i ue), pod dužinom (/u:/ u češkom daje ou), ili samo pod određenim akcentom (psl. *o pod neoakutom daje slovačko ô / њ/), u polapskom se praslovenski visoki vokali (*i, *y, *u) diftongiziraju bez ikakvog uticaja prozodije, što je tipološki retka pojava. Naime, empirijska istraživanja nameću zaključak da je diftongacija najčešće u službi prefonologizacije suprasegmentalnih opozicija i njihovog svođenja na segmentalni nivo (tako u češkom /u:/ : /u/ daje / / : /u/), ali to sa polapskim nije slučaj.

Sa druge strane, upravo je vokalska redukcija u polapskom primer za fonološku promenu koja suprasegmentalne opozicije čini redundantnim prevodeći ih na segmentalne foneme. Pretpostavlja se da je rani polapski imao distinktivan vokalski kvantitet (kao, uostalom, i drugi lehitski jezici – poljski, kašupski i slovinjski), da bi u sledećoj fazi slog koji je sledio dužini bio podvrgnut redukciji. Na taj način distribucija vokalske dužine postala je predvidljiva (uvek ispred sloga sa redukovanim vokalom), pa je ovo obeležje postalo fonološki irelevantno.

Ukazuje se i na karakterističnu zamku za istraživače u istorijskoj lingvistici – inovaciju koja podseća na arhaizam. Radi se o polapskom odrazu praslovenske interkonsonantske grupe *or, čiji je razvoj u slavistici od najranijih dana prepoznat kao jedna od najznačajnijih izoglosa. Iako za praslovensko *or nalazimo po pravilu polapsko or, ova crta ne predstavlja arhaizam, već dvostruku inovaciju, koja je datu grupu vratila na početno stanje. To podjednako potvrđuju unutrašnja rekonstrukcija i poređenje polapskih oblika sa materijalom njemu bliskih lehitskih jezika – kašupskog i slovinjskog.

Špela Antloga
(Karl-Franzens-Universität Graz)

— Metafore v slovenskem migracijskem diskurzu

V prispevku se posvećam kognitivno-diskurzivni analizi metaforičnih izrazov v migracijskem diskurzu v slovenskih medijih, s čimer skušam na podlagi kulturnospecifičnega sistema mentalnih reprezentacij in procesov podati celovitejši vpogled v razmerje med produkcijsko (diskurzivno) in interpretacijsko (družbeno) prakso slovenskega jezika v medijih. Prispevek se z združitvijo dveh jezikoslovnih raziskovalnih metod – kritične analize diskurza, ki preučuje povezavo jezikovne rabe in ideologije oziroma reproduciranje nadvlade, neenakosti in zlorabe moči s pomočjo teksta in govora v družbenem in političnem kontekstu, ter kognitivnega jezikoslovja, ki po drugi plati temu pridoda razumevanje razmerja med jezikom in koncepti, ki jih imajo posamezniki oziroma skupnost o svetu, osredotoča na interpretacijo vpliva metafor na vrednotenje socialnih vprašanj v slovenki družbi.

Korpusna analiza medijskih tekstov nadalje prikaže, kateri jezikovni, spoznavni in družbeni dejavniki vplivajo na proces oblikovanja in sprejemanja tekstov. Koncept kognicije je tako nekakšen vezni člen med diskurzom in družbo. Diskurz se seveda uresničuje na različne načine, pri čemer pa so mediji tista pglavitna kulturna pa tudi ideološka silnica, ki sistematično konstruira naše predstave o resničnosti, tudi predstave o migrantih in migrantkah ter celotni migracijski situ-

aciji. S pomočjo metaforičnih rab v medijskih besedilih (pri čemer bo v prispevku metafora razumljena v okviru kognitivne semantike kot konceptualna metafora), ki se nanašajo na migrante, migrantke in migracijske procese, se glede na najvišjo oziroma prototipno konceptualno metaforo izoblikujejo vse sheme podob, ki so v medijskem diskurzu rabljene za reprezentacijo t. i. »begunske krize«.

Tako so se na primer z analizo kot ene najvidnejših metafor za reprezentacijo migracijskih procesov v medijskih besedilih izkazale metafore MIGRACIJA JE VOJNA, MIGRACIJA JE VODNI TOK, MIGRANTI SO ŽIVALI, MIGRANTI SO RASTLINE (PLEVEL), MIGRANTI SO DOBRINE, kombinacija metafor DRŽAVA JE TELO in MIGRANTI SO OBOLELO OGRANIZEM, MIGRANTI SO NARAVNA KATASTROFA. Ker naša konceptualizacija ni poljubna, ampak je odvisna od družbe, v kateri živimo [posredovanja ideologij, reprodukcija družbene moči itd.] – in seveda obratno, konceptualizacija pripadnikov neke družbe vpliva na njeno oblikovanje –, je pomembno, da prepoznavamo in se zavedamo načinov reprezentiranja migracijskih procesov v medijih, ki imajo moč, da nam posredujejo sliko zgolj ene izmed možnih resničnosti, ki jo ljudje nezavedno tudi ponotranjimo. Razlika je namreč, ali preberemo, da se »neka država bori s prevelikim številom migrantov«, da so državo »preplavili migranti«, ali na drugi strani da »je v državo prišlo več migrantov, kot jih država lahko sprejme«. S prvim načinom poročanja o dogodkih namreč prikličemo metafore vojne (država se bori z nečim) ali naravne katastrofe (območje je poplavljen), kar je z negativnim vrednotenjem socialnih vprašanj v slovenki družbi nevarno sredstvo za manipulacijo.

Sandra Savić
(Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu)

— Semantičko-derivaciono polje lekseme oko

Predmet i cilj ovog rada je da detaljno prikaže semantičko i derivaciono polje lekseme oko, kao i njen derivacioni status, tačnije odnos sa drugim leksemama u okviru datog derivacionog gnezda. Analitičkom metodom biće predstavljena svaka reč izvedena od lekseme oko, ali i njen derivacioni proces, tj. tvorba kojom je ta reč nastala.

Polazna pretpostavka je da je reč oko, s obzirom na važnost koju njome denotirane realije imaju u čovekovom svakodnevnom životu (Ivanić 2015: 57), vrlo produktivna, te će njeno semantičko-derivaciono gnezdo biti veoma razgranato i bogato, a to će potkrepiti broj derivata u Semantičko-derivacionom rečniku.

Lekseme u radu biće razvrstane prema vrsti reči kojoj pripadaju, ali i prema tipu tvorbe derivata. Najviše će biti primera nastalih sufiksacijom kao najproduktivnijim načinom tvorbe, zatim će uslediti lekseme nastale prefiksacijom i kombinovanom tvorbom. Pokušaćemo da skrenemo pažnju i na okolnosti u kojima se konkretna leksema upotrebljava, kao i na činjenicu koliko subjektivni nanos i ekspresivnost utiču na sekundarno značenje.

Građa za ovaj rad ekscerpirana je iz Semantičko-derivacionog rečnika koautora Darinke Gortan Premk, Vere Vasić i Ljiljane Nedeljkov. Sveske Semantičko-derivacionog rečnika urađene su po principu povezanosti leksema, započete derivacionim gnezdima leksema čovek, ljudi, žena i leksema iz leksičko-semantičke grupe reči kojima se imenuju delovi ljudskog tela (SDR 2003: 7).

U dosadašnjim ispitivanjima upućivalo se na to da potencijal semantičkog variran-

ja i derivacionog razvijanja nose proste, osnovne lekseme, i to one koje pripadaju uskom delu opšteg leksičkog fonda, „a da derivati imaju veoma ograničenu sposobnost variranja, i to samo oni koji u svom semantičkom sadržaju imaju ceo ili gotovo ceo semantički sadržaj reči koja im je u tvorbenoj osnovi“ (SDR 2003: 8).

Leksički fond nekog jezika najviše se bogati derivatima. Uočeno je da je „građenje derivata živa aktivnost u komunikativnom aktu, a, pored polisemije, to je najvažniji način za imenovanje predmeta koji nemaju nazive“ (Dragičević 2010: 188). Iako proste reči sačinjavaju osnovni sloj leksičkog fonda, derivata je mnogo više. Kako oni sačinjavaju otvoren sistem, leksikon se stalno bogati novim elementima. Nove lekseme dobijene su različitim procesima tvorbe, pre svega prefikasacijom i sufiksacijom, zatim slaganjem i kombinovanom tvorbom.

Status lekseme oko u sistemu vrlo je značajan o čemu govori činjenica da ova leksema ima veoma bogatu derivaciju. U Semantičko-derivacionom rečniku uočeno je 155 derivata ove lekseme. Najviše je imenica, 67 derivata, zatim prideva, 60 derivata, prilozima prapada 20 leksema, dok je glagola najmanje zabeleženo, tačnije osam. Cilj ovog rada biće da derivacione procese lekseme oko predstavi kao proporcionalne njihovom semantičkom sadržaju.

I na kraju, spomenućemo da se veliki broj derivata lekseme oko očekuje s obzirom na to da je čulo vida jedno od dominantnih čula kod čoveka, i da je sve što je u domenu percepcije, primanja spoljnih draži putem pogleda i vida pokazatelj velike produktivnosti u nastajanju novih leksema čija je motivna reč oko.